

چگونه در مدرسه کلاس تئاتر تشکیل دهیم؟

● بدالله وفاداری

قسمت اول

نمود.

به همین دلیل از میان داوطلبین انگشت‌شماری که اکثر نیز دانشجوی دانشکده هنرهای زیبا و یا دراماتیک بودند، عده‌ای برای گذراندن دوره‌ای به منظور آشنایی با فنون تشکیل کلاس تئاتر انتخاب شدند و با گوشه‌ای از تجربیاتی که در ممالک دیگر به خصوص اروپا و آمریکا بدست آمده بود، در دوره‌های کوتاه آشنا گشتند. این آشنایی هر چند محدود می‌توانست چهارجویی باشد که مربی با توجه به برداشتها و آگاهی‌ها و شناخت خودش از آنها استفاده کند. نتیجه‌ای که بر آن تاکید شد، این بود که مربیان و معلمان علاقه‌مند خود بایستی دوره‌ای را دقیقاً در شرایط یک هنرجوی کنجکاو و مشتاق تحت سرپرستی و نظارت استادی بگذرانند تا ضمن آشنایی با اهداف و عناصر و ویژگیهای خاص تشکیل دهنده کلاس خود به مرحله‌ی مربیگری تئاتر برسند. البته در این زمینه کتب و جزواتی نیز اخیراً منتشر شده است، اما هیچکدام از این جزوات نمی‌تواند جای حضور فعال مربی علاقه‌مند را به عنوان یک هنرجو در کلاس بگیرد. فضای کلاس، بسیاری از مطالب ناگفته و پنهان در پشت سطور کتب را در خود دارد که جز در کلاس و با حضور استاد راهنما و سایر هنرجویان در جای دیگری

و زیبا و کتب مختلفی است که در این زمینه توانستیم فراهم کنیم. در پی ابراز علاقه‌ی بیش از حد کودکان و نوجوانان عضو کتابخانه‌های کانون پرورش فکری به تئاتر و لزوم ایجاد کلاسهایی برای خیل مشتاقان و کمبود نیروی کافی کانون اقدام به تشکیل کلاسهایی، برای تربیت مربیان در این زمینه

مباحثی که مورد مطالعه شماست، تجربیاتی است که با مربیان و دانش‌آموزان علاقه‌مند به تئاتر، طی چندین سال نخست در کانون پرورش فکری و سپس در آموزش و پرورش مناطق مختلف به دست آمده است. شایان ذکر است که مشوق و راهنمای ما استادان محترم دانشکده‌ی هنرهای دراماتیک

نمی‌تواند مطرح شود. به طور مثال شما هر اندازه در رابطه با احساسات مختلف در کار بازیگری، مثل ترس یا خوشحالی در کتابها بخوانید، هیچکدام ارزش عینی یک جلسه تجربه در کلاس را نخواهد داشت. این است که مربیان و معلمان علاقه‌مند لازم است پس از گذراندن دوره تکمیلی حضوری، کلاسهای خود را به صورت کلاسهای فوق برنامه در مدارس تشکیل دهند. برنامه‌ای که در کلاسها از آن استفاده می‌شد و مربیان محترم می‌توانند در صورت لزوم از آن استفاده نمایند، که فهرست وار مطرح می‌شود.

۱- نرمش

۲- بیان (کلمه‌سازی - جمله‌سازی - تاکید بر حروف و جملات مشکل، برتاب اسم، سرود و شعرخوانی)

۳- بازی‌های عمومی (بدو، ندو- بشین، باشو- نخند، بخند - و برعکس - وکیل بازی - هپ و بازی‌های دیگر)

۴- گوش دادن و شنیدن - نگاه کردن و دیدن

۵- تعریف خاطره

● تمرین‌های تئاتری

۱- تابلوسازی (جنگل در فصل‌های مختلف)

۲- تیپ‌سازی (ایستگاه اتوبوس - اطاق انتظار)

۳- آئینه

۴- حادثه (گفتگو به زبانی تازه)

۵- بیان فعل‌های مختلف فقط با صوت (نصیحت کردن - تشویق کردن - تنبیه کردن)

● پانتومیم

۱- گرفتن حیوانی یا کمند، شستن ماشین - هل دادن در سربالایی

۲- صندوق جادویی (کمی، کیفی، عاطفی)

* تمرین‌های تئاتری برای کودکان و نوجوانان با حرکات شروع می‌شود. هنگامی که هنرجویان با این تمرینات بر حرکات خود تا اندازه‌ای تسلط یافتند، مرحله بعدی یعنی توأم کردن حرکات با گفتار آغاز می‌گردد.

* تمرین‌های تئاتری موجب می‌شود که توانایی هنرجویان در مشاهده اشیا و اشخاص پرورش یابد. هنرجویان به آسانی تفاوت میان دویدن و خزیدن، سنگین و سبک، پیر و جوان، کوتاه و بلند و دیگر تمایزها و تفاوتها را در خواهند یافت.

۳- برندگان (در فصول و حوادث مختلف)

۴- ساختن اشیاء مختلف و تغییر فرم

۵- کی، کجا، کی

● زمینه‌های اجرایی

۱- موضوع (موضوع‌های مختلفی را

مربی می‌تواند مطرح کند که براساس آن هنرجویان نمایش کوتاهی را اجرا کنند مانند حمله هوایی در شب یا صف خرید کالاها (کمیاب)

۲- موقعیت (موقعیتی نظیر دفتر مدرسه

یا سنگری در جبهه به هنرجویان داده می‌شود که براساس آن نمایش کوتاهی اجرا کنند.)

۳- موقعیت و گسترش (در این قسمت

مربی موظف است ضمن دادن موقعیت به گسترش آن به صورت یک نمایشنامه کوتاه کمک کند. مثلاً دفتر مدرسه و دانش‌آموز بی‌انضباط و شکایت معلمین و ورود ولی دانش‌آموز)

لازم به توضیح است که از قسمت‌های

مختلف این تمرینات و خصوصاً از قسمتهای موضوع، موقعیت، موقعیت و گسترش قطعات نمایشی کوتاه و در عین حال کامل و جالبی را می‌توان به دست آورد که کاملاً قابلیت اجرایی داشته باشد. به قول زنده‌باد شهید رجایی: کوخ نشینان و مستضعفان عالم در انتظار آنند که نویسندگان نمایشنامه و بازیگران صحنه تئاتر بازگوکننده آرمان آنان باشند و اسناد رسوایی مستکبران و ستمگران را به نمایش بگذارند. با توجه به این مسئله مهم که از قول آن معلم اسوه مطرح شد، مراحل مختلف کلاس از افتتاح تا اختتام توضیح داده می‌شود.

● نرمش

تمرین‌های تئاتری برای کودکان و نوجوانان با حرکات شروع می‌شود. هنگامی که هنرجویان با این تمرینات بر حرکات خود تا اندازه‌ای تسلط یافتند، مرحله بعدی یعنی توأم کردن حرکات با گفتار آغاز می‌گردد. برای شروع و آماده‌سازی بدن خوب است که از حرکات ساده و سبک ورزشی که جنبه تفریحی نیز داشته باشد، استفاده کرد مانند بدو، ندو و یا بشین، باشو که براساس قرارداد و با فرمان مربی می‌تواند ضمن ایجاد تحرک و انرژی برای شروع کلاس مفید باشد به اهداف زیر نیز که هدف از این حرکات و نرمشهاست باید توجه کرد:

۱- تمرکز (هنرجویان باید حواس خود را به طور کامل روی تمرینات متمرکز کند).

۲- سرعت انتقال و عمل (هنرجویان لازم است طی تمرینات مختلف سرعت انتقال برای درک مفاهیم مختلف و سرعت عمل برای پاسخ به آنها بدست بیاورد و گرنه در کنش و واکنشهایی که از نظر حسی لازمه کار بازیگریست موفق نخواهد بود. مربیان علاقه‌مند می‌توانند از این قبیل تمرینات که در قسمت اول، فهرست وار ذکر شد، برای شروع کلاس در هر جلسه استفاده کنند.

است. پافشاری در اجرای صحیح و فنی حرکات در این مرحله ضرورتی ندارد. فقط نفس فعالیت است که باید مورد توجه مربی باشد.

● گوش کردن و شنیدن

در تمرین گوش کردن و شنیدن نیز باید توجه داشته باشیم که هدف تشخیص اصوات مختلف و تمایز آنها و عکس العمل است. این عکس العمل در پاسخ پرسشهای مربی از هنرجو می تواند مستمر باشد، چه صدایی می شنویم؟ با چه احساسی می شنویم؟ برای چه می شنویم؟

● تعریف خاطره

در تمرین تعریف خاطره که هدف از آن ایجاد زمینه های نمایشنامه نویسی و آشنایی هنرجویان با ارکان و عوامل یک نمایشنامه است و می تواند پس از یک تمرین بازی پر جنب و جوش که هنرجویان نیاز به استراحت جسمی دارند، بسیار موثر واقع شود، هنرجویان به صورت داوطلب یا با انتخاب مربی خاطراتی از مهمترین حوادث زندگی شان نقل می کنند. هنرجویان در این مرحله به کمک مربی می آموزند که از خاطراتی می توان برای نوشتن یک نمایشنامه استفاده کرد که آن خاطره دارای حادثه باشد، حادثه را شخصیت یا شخصیت هایی ایجاد کرده باشند و از ایجاد این حوادث مقصود و منظوری داشته باشند و در پایان و قبل از هر چیز این خاطره دارای نتیجه ای باشد یا بتوان از آن نتیجه ای گرفت که براساس آن شود تم اصلی نمایشنامه را که زیربنای یک نمایشنامه است، مشخص کرد و نمایشنامه را براساس آن تم با استفاده از خاطره و حوادث آن تدوین نمود.

منهای اهداف بالا که به طور کلی از تمامی تمرینات تئاتری منتج می شود، با پیشرفت کلاس هر دسته از تمرینات راجعت اهدافی خاص بکار می بریم. این اهداف می توانند پرورش استعداد مشاهده، تمرکز فکر و حواس، همکاری، واکنش و آگاهی از حالات، آگاهی از شخصیت و بالاخره سازمان دادن به آنچه هنرجویان در مراحل قبلی آموخته اند، به منظور ترکیب آنها به صورت اجرای یک برنامه گروهی باشد.

● نگاه کردن و دیدن

در تمرین نگاه کردن و دیدن، مربیان باید توجه داشته باشند که اصولاً کودکان باید به آنچه در اطراف خود می بینند، با دقت نگاه کنند. تمرینهای تئاتری موجب می شود که توانایی هنرجویان در مشاهده اشیا و اشخاص پرورش یابد. هنرجویان به آسانی تفاوت میان دویدن و خزیدن، سنگین و سبک، پیر و جوان، کوتاه و بلند و دیگر تمایزها و تفاوتها را در خواهند یافت. در تمرینهایی که در این مورد ارائه می شود، تاکید بر قدرت هنرجویان در امر مشاهده

* هنرجویان در این مرحله به کمک مربی می آموزند که از خاطراتی می توان برای نوشتن یک نمایشنامه استفاده کرد که آن خاطره دارای حادثه باشد، حادثه را شخصیت یا شخصیت هایی ایجاد کرده باشند و از ایجاد این حوادث مقصود و منظوری داشته باشند.

